

Al·legoria del cérvol

Martí Domínguez

Durant aquests dies de tardor, la brama del cérvol s'ha sentit als nostres boscos. Les feréstegues topades de les banyes, i els brams intimidadors dels mascles, són un element de l'inici de la tardor, que es clourà amb el naixement de les cries a la primavera. Durant el Renaixement, el cérvol va simbolitzar l'amor, la passió arrauxada, mentre que l'unicorn representava la castedat: per això Filippino Lippi, a l'*Allegoria dell'Amore*, va pintar un unicorn que s'inclina al davant d'un cérvol. El poeta, metge i astrònom Cecco d'Ascoli, mort a la foguera per heretge, assenyalava al seu manual científic *L'Acerba* que al cérvol li agrada especialment la música, i que quan els caçadors el volen capturar fan sonar un corn. I per això també, per aquesta indicació del savi dels Abruços, Filippino Lippi, a l'*Allegoria della Musica*, pinta un cérvol amb les banyes transformades en un instrument de música (una mena d'arpa rudimentària).

Les banyes del cérvol sempre han copsat la fantasia humana. Sant Eustaqui va tenir la visió d'un cérvol amb la cornamenta metamorfosada en un singular crucifix, una apreciació extraordinària que el geni de Pisanello va saber fixar d'una manera que ningú després no ha estat capaç d'imitar sense caure en el ridícul. Ara sabem que les banyes del cérvol són un distintiu de fecunditat i, a parer dels científics, com més aparatós és el banyam, més i més fèrtils són aquests mascles. Segons José Julián Garde, catedràtic de veterinària de la Universidad de Castilla La Mancha, hi ha una correlació entre l'embalum cornamental i el nombre d'espermatozous produïts. I, fins i tot, amb la velocitat amb què naden aquests espermatozous (vegeu *Nat*, 20). Per això, se suposa que la femella avalua la

grandària de les banyes i que la correlaciona amb la jocunda fertilitat del seu portador.

Convindreu amb mi que en aquest sentit Filippino Lippi anava més ben encaminat que el visionari sant Eustaqui. El cérvol és molt més bon símbol de l'amor (o fins i tot de la vanitat) que no de la pietat. En un estudi recent publicat a *Nature*

(vol. 447, p. 1107), Katharina Foerster i els seus col·legues de la Universitat d'Edimburg, estudien l'èxit reproductiu d'un grup de cérvols de l'illa de Rhum, durant els últims quaranta anys. D'aquesta anàlisi han observat que els mascles que tenen més èxit engendren uns altres mascles triomfadors; tanmateix, sorprenentment aquest estatus no es manté quan es produeixen femelles. Els bons gens per als mascles no són necessàriament bons gens per a les femelles, comenta Foerster. Les filles dels mascles dominants no tenen tantes cries com algunes altres femelles. Aquesta discordança podria explicar per què alguns trets poc adaptatius no desapareixen en les espècies: allò que pot resultar molt útil per als mascles, pot ser inadequat per a les femelles, i a l'inrevés. Aquesta batalla de sexes possiblement s'esdevé en totes les espècies on hi ha dimorfisme

sexual, i és probable que també passe en l'home. Segons aquest raonament, dones concupiscents poden produir nenes d'igual atractiu i bellesa, i, en canvi, nens amb gens de *sex-appeal*. O el cas invers amb l'home.

Potser tot açò us sembla excessivament científicista, i que la banya del cérvol no dóna per a tant. Al pobre Cecco d'Ascoli el cremaren a la foguera perquè era un seguidor de la *verità della scienza*. Entre els frares que el condemnaren hi havia Francesco da Barberino, autor de *Documenta Amoris*, un insuls i fat tractat moral sobre l'amor. Mentre Cecco d'Ascoli cremava al rogo, encara va dir als seus botxins: "L'ho detto, l'ho insegnato, l'ho credo." I a *L'Acerba* va deixar escrita la seua doctrina: "Abandone les mentides i torne sobre la veritat/ les faules sempre em foren enemigues." El bon Cecco... Malauradament encara ningú no ha demostrat que als cérvols els agrada la música.

“El cérvol és molt més bon símbol de l'amor (o fins i tot de la vanitat) que no de la pietat.”